

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENMEYİ KULLANMANIN ÖĞRENCİLERİN BAŞARISINA VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Sabahattin ÇİFTÇİ*
Ali MEYDAN**
Işıl Sönmez EKTEM***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin, başarı ve tutumlarına etkisini incelemektir. Araştırma 2004-2005 öğretim yılının birinci yarısında Meram Sare Özkaşıkçı İlköğretim Okulunda toplam 40 öğrenci ve birbirlerine denk iki sınıf üzerinde yürütülmüştür. Ölçekler araştırmadan önce ön test uygulamadan sonrada son test olarak uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde t test kullanılmıştır. Araştırma sonunda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, başarı ve tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Probleme Dayalı Öğrenme, Sosyal Bilgiler, Başarı, Tutum

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the effect of Problem -based Learning to the student's level of achievement and attitude of the students for teaching social studies in sixth class at primary school. This study has been conducted with totally 40 students in two classes equivalent to each other in the first term of 2004-2005 academic year in Meram Sare Ozkasikci Primary School. Scales are applied to the students before the practice as a pretest and after the practice as a post test. For analyzing the data, t test has been used. At the end of the study; According to the pre-test and post-test results of control group, to whom traditional approach is applied and experimental group, to whom Problem based learning, is applied, there is a significant difference in the students achievement and students attitudes level in favor of the experimental group.

Keywords: Problem Based Learning, Social Studies, Achievement, Attitudes

Giriş

Probleme dayalı öğrenme ilk olarak özellikle tıp, dişçilik, hemşirelik, mühendislik ve mimarlık eğitimi alanında yaygın olarak kullanılmaya başlamış, elde edilen başarılı uygulamaların ardından (Newman, 2004) eğitim programlarında da yerini almıştır.

Problem çözmeye dayalı öğrenme, yapısalıcı öğrenme ortamlarının en önemli uygulamalarından birini oluşturur. Çünkü öğrenme etkinliklerinin planlanması, öğrencilerin belli bir problem durumuna aktif katılımlarını gerektirir. Dolayısıyla, problem çözmeye dayalı öğrenme, eğitim programı, öğretim ve değerlendirme için güçlü bir öğretim stratejisidir (Torp and Sage, 1998).

Probleme Dayalı Öğretim Stratejisini şu şekilde tanımlamak mümkündür: Öğrencileri problemi tanımlama için motive eden, kavramları araştırmaya

* Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

** Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

yönelten, işbirlikli çalışma sağlayan, iletişim becerilerini arttıran, gerçek dünya problemlerini kullanan güçlü bir sınıf süreci ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığını destekleyen bir stratejidir. Probleme Dayalı Öğretim Stratejisi; problem çözme, araştırma, proje tabanlı öğrenme ve olay tabanlı öğrenmeyi içeren eğitim stratejilerini kapsayan bir bütündür. Bu farklı stratejilerin hepsinde önemli olan şey, bazı soruları cevaplama ve bazı problemleri çözme sürecine giren öğrencilerin başarılı olmasıdır (Yaman, 2003).

Probleme dayalı öğrenme, öğrencileri karmaşık bir durum veya olay ile karşı karşıya bırakır ve onlara, söz konusu olan olaya “sahiplenme” veya olaydan “sorumlu olma” rolünü yükler. Öğrenciler gerçek problemi tanımlarlar ve araştırma yoluyla geçerli bir çözüme varmada ne gerekli ise öğrenirler. Öğretmenler, gerçek hayattan problem seçerek, rol oynayarak, öğrencilere çeşitli sorular yönelterek ve öğrencileri kendileriyle mücadeleye yönlendirerek onlara “bilişsel rehberlik” ederler (Saban, 2000, s. 157).

Probleme dayalı öğrenme uyarınca, öğrenciler her biri 3-7 kişiden oluşan gruplara ayrılır ve her grup gerçek bir problem durumuyla karşı karşıya getirilir (Duffy ve Cunningham, 1996). Sınıfa gerçek yaşam problemleri getirilirken yazılı senaryolar, anekdotlar, resimler, drama, video, teyp gibi araçlardan yararlanılır (Korkmaz, 2002, s. 27). Grup üyelerinden beklenen, probleme ilişkin doğru tanı koymak ve problemin çözümüne yönelik öneriler getirmektir (Duffy ve Cunningham, 1996).

Kaptan ve Korkmaz (2001, s. 193), probleme dayalı öğrenme sürecinde yer alan aşamaları şöyle sıralamaktadır:

- Problemin farkına varılması
- Problemin tam ve doğru olarak açıklanması
- Problemi çözmek için gerekli olan bilginin belirlenmesi
- Bilgi toplamak için gerekli olan kaynakların belirlenmesi
- Olası çözümlerin oluşturulması
- Çözümlerin gözden geçirilmesi
- Çözümün sözlü ya da yazılı rapor biçiminde sunulması

Probleme dayalı öğretim stratejisinin uygulandığı sınıflarda değerlendirmenin kâğıt kalem testleri yerine, öğrencilerin derslerden ve yaşamdaki deneyimlerinden elde ettikleri bilgilerini kullanarak problem çözmeleri biçiminde yapılmaktadır. Probleme dayalı öğretim stratejisinde, öğrenme sorumluluğu öğrenciye ait olduğundan, öğrenci kendi değerlendirmesini yapabilmeli; öğretmen sadece yol göstericilik, rehberlik yapmalıdır (Deveci, 2002).

İlköğretimde problem çözme ve bilimsel düşünme, öğrencilerin yaşamlarında kritik değeri olan bir beceri olarak görülmekte ve bu konu üzerinde önemle durulmaktadır. Düşünsel boyutunun kazandırılmasının yanı sıra öğrencilerin bu becerileri hayatlarında uygulayabilmelerinin de gerekliliği vurgulanmaktadır. Bundan dolayı birçok disiplinin hedef davranışlarının öğrencilere kazandırılmasında olduğu gibi Sosyal Bilgilerle ilgili hedef davranışların da öğrencilere kazandırılmasında bu yaklaşımdan yararlanılabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmeyi Kullanmanın Öğrencilerin Başarısına ve Tutumlarına Etkisi

Çünkü, vizyonu (2004) İlköğretim programında;

- Sosyal Bilimlere ait kavram ve yöntemleri kullanan,
- Çağın gerektirdiği temel bilgi, beceri ve değerlerle donanmış,
- Etkin, üretken, hak ve sorumluluklarını bilen ve kullanan, bireyler yetiştirmek olarak açıklanan Sosyal Bilgilerin ise bu özelliklere sahip bireyleri yetiştirmek, okullarda bu dersin öğretiminde etkili ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasını gerçekleştirmek için uygun öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarından yararlanmasını gerektirmektedir.

Oysa İlköğretim okullarında Sosyal Bilgiler öğretimi önemli ölçüde öğretmen merkezlidir. En yaygın öğretim yöntemi düz anlatım, en sık kullanılan öğretim aracı ise ders kitabıdır; onu, haritalar izlemektedir (Dilek, 1999; Sıgan, 1997; Sağlam, 1997; Kılıç, 1996; Akt. Altun, 2004). Yine, bir araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin genellikle kullandıkları öğretim yöntemlerinin düz anlatım ve soru-cevap olduğu ortaya çıkmıştır (Çiftçi, 2001, s. 66). Dolayısıyla, öğrenciler genel olarak edilgen durumdadır. Böyle bir öğretim sürecinde, öğrencilerin demokratik bir toplumda etkin birer birey olmaları için gerekli olan bilgi kazanma, bilgiyi işleme, inanç ve değerleri tanıma/inceleme ve katılım becerilerine sahip olmaları zorlaşmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2002).

Bu durumun belki de en önemli sebebi ülkemizde problem çözme becerisi çoğunlukla matematik dersi ile birleştirilmiştir. Oysa toplumsal yaşamla ilgili birçok problem vardır. Çocuğun bir arkadaşıyla küsmesi, yaşadığı yerde ulaşım araçlarıyla bir yerden bir yere gitme ve haberleşme araçlarından yararlanma isteği her an bir probleme dönüşebilir. Bunun yanı sıra kültürel farklılıklardan doğan iletişim bozuklukları, toplumdaki kıt kaynakların kullanımı, göçler, toplumsal çatışmalar da önemli toplumsal problemlere neden olmaktadır. Özellikle toplumsal değişimin hızlı olduğu günümüz toplumlarında birey her an yeni bir problemle karşılaşabilmektedir. Bu nedenle çocuğu toplumsal yaşama hazırlamak için mutlaka sosyal bilgiler dersinde problem çözme becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir (Erden, 1998, s. 52).

Bu nedenle bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretiminin istenilen düzeyde gerçekleşmesini sağlayacağı düşünüldüğü için probleme dayalı öğrenmenin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı olan tutumlarına olan etkisi incelenmiştir.

Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımlarının uygulandığı öğrenciler arasında, öğrencilerin başarıları ve sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Alt Problemler

1. Sosyal bilgiler öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yöntemlerinin

uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Sosyal bilgiler öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sayıtlar

1. Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerin öğrenmeye karşı ilgilerinin eşit olduğu varsayılmıştır.

2. Kontrol altına alınamayan değişkenlerin deney ve kontrol grubunu aynı oranda etkilediği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesi ile,

2. Başarı testi ve Sosyal Bilgiler tutum ölçeği ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmada probleme dayalı öğrenme stratejisini kullanan öğrenciler ile geleneksel yöntemlerle öğrenim gören öğrencilerin başarıları ve sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan deneysel desen Tablo.I. de görülmektedir.

Tablo I. Araştırmada Uygulanacak Deneysel Desen

Gruplar	Öntest	Denel İşlem	Sontest
D1	T ₁₁₂	PDÖ	T ₂₁₂
K	T ₁₁₂	Geleneksel	T ₂₁₂

Araştırmada D1 deney grubunu; K ise kontrol grubunu temsil etmektedir. Her iki gruba da denel işlemden önce ön test uygulanmıştır. Ön test olarak deneklere, başarı testi ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Yukarıdaki tabloya göre deneklere uygulanan ön testler:

T₁₁ → Başarı testi

T₁₂ → Tutum Ölçeği

Aynı testler deneysel işlemin sonunda gruplara son test olarak uygulanmıştır (T₂₁₂).

Denekler

Araştırma, 2004–2005 öğretim yılında, Konya il merkezinde bulunan Sare Özkaşıkçı İlköğretim Okulunun 6. sınıfları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın başında öğrencilerin 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi 1. ünitesi sonunda yapılan yazılı yoklama sınavında aldıkları notlar karşılaştırılmış ve birbirine en yakın not ortalamasına sahip iki sınıf deney ve kontrol grubu olarak

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmeyi Kullanmanın Öğrencilerin Başarısına ve Tutumlarına Etkisi

alınmıştır. Aynı zamanda bu iki sınıfın denklığı ile ilgili olarak bu sınıflara derse giren öğretmenlerle de görüşülmüş ve bu iki sınıfın birbirine denk olduğu öğretmenler tarafından da kabul edilmiştir. Ayrıca Öğrencilere denel işlem öncesi uygulanan ön testlerden elde edilen sonuçlar iki grubun denk olduğu sonucunu vermiştir. Uygulamalar sonunda 6/C deney grubu 6/B ise kontrol grubu olarak seçilmiştir. Araştırma deney grubu 20, kontrol grubu 20 olmak üzere toplam 40 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo II. Deney ve Kontrol Grupların Oluşturulma Durumları

Deney Grubu	PDÖ Stratejisini Kullanan Grup
Kontrol Grubu	Geleneksel öğrenme stratejileri kullanan Grup

Grupların denklığıne ilişkin öğrencilerin özellikleri, birinci ünite sonunda elde ettikleri sosyal bilgiler notları ve denel işlem öncesi uygulanan ön testlerden elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo III. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri

Grup	Mevcut	Cinsiyet	
		Kız (n%)	Erkek (n%)
Deney	20	32,5 (65)	12,5 (35)
Kontrol	20	37,5(75)	17,5 (25)
Toplam	40	70	30

Tablo.III. incelendiğinde deney grubundaki öğrenci sayısı 20, kontrol grubundaki öğrenci sayısı ise 20'dir. Deney grubundaki öğrencilerin 7'si (%35) erkek, 13'ü (% 65) kızdır. Kontrol grubundaki öğrencilerin 5'i (% 25) erkek, 15'i (%75) kızdır. Bu verilere dayanarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrenci sayıları ve cinsiyetlere göre dağılımlarının denk olduğu söylenebilir.

Tablo IV. Öğrencilerin Demokratik Hayat Ünitesi Sonunda Aldıkları Notların Karşılaştırılması

Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t	p
Deney Grubu	20	3,45	1,137	,310	,501 P>0,05
Kontrol Grubu	20	3,35	,875		

Tablo IV. incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin “demokratik hayat” ünitesi sonunda elde edilen notlarının ortalaması 3,45, kontrol grubu öğrencilerinin 3,35'dir. Grupların demokratik hayat ünitesi sonunda elde edilen notlarının arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı t testi ile hesaplanmış, elde edilen -,310 t değeri 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre deney ve kontrol gruplarının sosyal bilgiler birinci ünitesi sonunda aldıkları notların ortalaması açısından denk oldukları söylenebilir.

Tablo V. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Başarı Testi Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t	p
Deney Grubu Ön Test	20	4,55	1,191	,100	0,921
Kontrol Grubu Ön Test	20	4,60	1,903		P>0,05

Tablo.V. incelendiğinde deney grubunun başarı testi ön test puan ortalamaları $\bar{X} = 4,55$ kontrol grubunun ise $\bar{X} = 4,60$ olarak gözlenmiştir. Puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı t testi ile yapılmış, elde edilen ,100 t değeri 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır

Tablo VI. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t	p
Deney Grubu Ön Test	20	35,15	3,646	,471	0,641
Kontrol Grubu Ön Test	20	35,70	3,743		P >0.05

Tablo.VI. incelendiğinde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencilerinin uygulamadan önce aldıkları tutum ölçeği ön test ortalama puanları $\bar{X} = 35,15$ kontrol grubundaki öğrencilerin tutum ölçeği ön test puan ortalaması $\bar{X} = 35,70$ tır. Puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı t testi ile yapılmış, elde edilen 0,471 t değeri 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu veriler ışığında her iki grubun birbirine denk olduğu söylenebilir.

Denel İşlem

1. Araştırma 2004-2005 eğitim-öğretim yılı süresi içinde tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmada işlenecek konular, örnek senaryolar, yararlanılacak kaynaklar, problemlerin olası çözümleri, kullanılacak ölçme araçları, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin belirlenmesi vb. gibi hazırlıklar 2004-2005 eğitim-öğretim yılının başında yapılmıştır. Araştırmanın uygulama aşaması haftada üçer saatlik dersler olmak üzere, deney ve kontrol gruplarında yedi hafta sürmüştür.

2. Ön testler uygulanmadan önce deney grubu öğrencilerine ve deney grubunda uygulamayı yapacak sınıfın Sosyal Bilgiler öğretmenine PDÖ hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Web destekli olarak verilen bu bilgiler içinde PDÖ uygulamaları, problemler ve çözümleri, haftalık rapor formları vb. değişik örnekleriyle birlikte tanıtılmıştır.

3. Öğrenciler 4'er kişiden oluşan 5 grup oluşturmuşlardır.

4. Deney grubundaki öğrencilere "Coğrafya ve Dünyamız" ünitesiyle ilgili çeşitli problemler belirlenmiş öğrencilerin bu problemlerden ilgileri ve istekleri

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmeyi Kullanmanın Öğrencilerin Başarısına ve Tutumlarına Etkisi

doğrultusunda birini seçmeleri istenmiştir. Seçilen problemlerden bazıları şunlardır. “Konya ve çevre ilçelerin kanalizasyonunun içine akıtıldığı Tuz Gölü’nün giderek artan kirliliği”, “açlık ve israfın ulaştığı boyutların nedenleri ve sonuçları”, “ormanların tahrip edilmesi sonucunda ortaya çıkan problemler”, “aids ve hepatit c gibi salgın hastalıkların önlenmesi”, “dünyamızın güneş sistemindeki yörüngesinin dışına çıkması durumunda karşılaşılabilecek durumlar” vb.

5. Her iki gruptaki öğrencilere başarı ve tutum ölçeğinin ön testleri uygulanmıştır.

6. Öğrencilerin problemleri daha iyi tanımaları ve farkına varmaları için problemlerle ilgili küçük senaryolar hazırlanmıştır.

7. Deney grubundaki öğrenciler seçtikleri konularla ilgili seçtikleri problemleri, bu problemleri çözmek için gerekli olan bilgileri, bu bilgilerden kendilerinin sahip oldukları bilgileri, haftalık yapılacak işlemleri ve görev dağılımlarını belirten raporlarını ikinci hafta sonunda sunmuşlardır.

7. 6. hafta sonunda öğrenciler gruplar halinde yaptıkları çalışmalarını tamamlayıp raporlarını sınıfta sunmuşlardır.

8. Yedi haftalık uygulama sonunda deney ve kontrol gruplarına başarı ve tutum ölçeğinin son testleri uygulanmıştır.

Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Başarı Testi: Araştırmada ele alınan bağımlı değişkene ilişkin verilerin toplanabilmesi amacıyla başarı testi hazırlanmış, geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Araştırma denel işleminde kullanılan materyalle ilişkili olarak 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesinin hedef davranışları belirlenmiştir. Belirlenen hedef ve davranışların, konularla olan ilişkileri bir belirte tablosunda gösterilerek, testteki soruların kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu şekilde toplam 40 tane çoktan seçmeli madde hazırlanmıştır. Bu aşamada ölçme değerlendirme ve konu alanı uzmanlarına danışılmıştır. Hazırlanan test ön-test olarak uygulanmadan önce araştırmanın yapıldığı gruba denk 3 sınıfa uygulanmıştır. Uygulama sonuçları alındıktan sonra her bir soru maddesi üzerinde tek tek madde analizi yapılmış, madde analizleri sonucu madde güçlüğü (P_i) 0,40 ile 0,60 ve ayırıcılık gücü katsayısı (r_{pb}) 0,30’un üzerinde olan maddeler olduğu gibi standart başarı testine alınmıştır. Madde güçlükleri 0,35-0,70 civarında olan maddeler ise seçenek analizi ve uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilerek araştırmada kullanılan başarı testine alınmıştır. Bu şekilde madde güçlüğü orta düzeyde ve ayırıcılık gücü yüksek toplam 30 maddeden oluşan standart bir başarı testi elde edilmiştir. Hazırlanan testin daha sonra KR20 güvenilirliği hesaplanmış ve güvenilirlik katsayısı 0,77 bulunmuştur. Hazırlanan başarı testi, deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test ölçülerini almak üzere iki kez uygulanmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği: Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik duyuşsal eğilimlerini ölçmek amacıyla Meydan (2004) tarafından hazırlanan ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeğin ön denemesi yapılmadan önce uzman görüşlerine başvurulmuş ve onların görüşleri ışığında ölçekteki

cümleler tekrar düzenlenmiştir. Likert tipinde bir forma dönüştürülen bu cümleler ilköğretim 6. sınıflarda 4 sınıfta 103 öğrenciye deneme olarak uygulanmıştır.

Uygulama sonuçları üzerinde tek tek tüm maddelerle ilgili t testi ile manidarlık kontrolü yapılmıştır. Tek tek her bir madde için üst grup ile alt grup arasında t testi hesaplanmıştır. 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı olan 18 tane cümle araştırmada uygulanmak üzere seçilmiş ve standart bir Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği formuna dönüştürülmüştür. Bu şekilde olumlu tutuma sahip olanla olmayan öğrencilerin daha iyi tespit edileceği düşünülmüştür. Hazırlanan standart ölçeğin daha sonra Cranbach alfa güvenilirliği hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan tutum ölçeği likert tipinde olduğu için 3 tane cevaplandırma seçeneği vardır. Bunlar; evet, hayır ve kısmen seçenekleridir.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde deneysel çalışma öncesi ve sonrasında alt problemlerle ilgili toplanan veriler uygun istatistiksel tekniklerle analiz edilmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Sosyal Bilgiler öğretiminde problem çözmeye dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde idi. Bunun sonucunda ilk önce iki grup arasındaki başarı ön test puanları karşılaştırılmış, daha sonra her iki grubun son test puanları karşılaştırılmıştır. Puanlar bağımsız t testi ile hesaplanmıştır. Son testlere ilişkin elde edilen sonuçlar tablo VII’de verilmiştir.

Tablo VII. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Başarı Testi Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	N	Ön test		Son test		t	p
		\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss		
Deney Grubu	20	4,55	1,191	15,40	2,458	4,820	,000
Kontrol Grubu	20	4,60	1,903	11,80	2,262		P<0.05

Tablo.VII. incelendiğinde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencilerinin uygulamadan önce aldıkları Sosyal Bilgiler başarı testi ortalama puanları 4,55 iken son test puan ortalamaları \bar{X} =15,40 olmuştur. Kontrol grubundaki öğrencilerin uygulamadan önce aldıkları başarı testi \bar{X} = 4,60 iken son test puan ortalaması ise \bar{X} =11,80 olarak gözlenmiştir. Deney grubunun ortalaması kontrol grubundan daha yüksektir. Puan ortalamaları

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmeyi Kullanmanın Öğrencilerin Başarısına ve Tutumlarına Etkisi

arasındaki farkın anlamlılığı t testi ile yapılmış, elde edilen 4,820 t değeri 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Elde edilen bu sonucun deney grubuna uygulanan probleme dayalı öğrenme yaklaşımından kaynaklandığı söylenebilir

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sosyal Bilgiler öğretiminde problem çözmeye dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde idi. Bunun sonucunda ilk önce iki grup arasındaki tutum ön test puanları karşılaştırılmış, daha sonra her iki grubun son test puanları karşılaştırılmıştır. Öğrenciler arasında denel işlem öncesi ve sonrası yapılan Sosyal Bilgiler tutum ölçeği son testinden aldıkları puanlar bağımsız t testi ile hesaplanmıştır. Son testlere ilişkin elde edilen sonuçlar tablo VIII’de verilmiştir.

Tablo VIII. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Tutum ölçeği Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Ön test			Son test		t	P
	N	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss		
Deney Grubu	20	35,15	3,646	37,75	3,177	2,051	,047 P<0.05
Kontrol Grubu	20	35,70	3,743	35,95	2,305		

Tablo.VIII. incelendiğinde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubu öğrencilerinin uygulamadan önce aldıkları Sosyal Bilgiler tutum ölçeği ortalama puanları $\bar{X}=35,15$ iken uygulama sonrasında deney grubundaki öğrencilerin tutum ölçeği son test ortalaması $\bar{X}=37,75$ 'e yükselmiştir, kontrol grubundaki öğrencilerin uygulamadan önce aldıkları tutum ölçeği puan ortalaması ise $\bar{X}=35,70$ iken uygulama sonrasında bu değer $\bar{X}=35,95$ olduğu görülmektedir. Probleme dayalı öğrenme yaklaşımını ve geleneksel öğrenme yaklaşımını uygulayan her iki grubun aldığı ön test-son test ortalama puanlarında bir miktarda artış gözlenmiştir. Fakat deney grubundaki artışın daha fazla olduğu görülmektedir. Son test Puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile test edilmiştir. Son test puanları karşılaştırılarak yapılan t testinden elde edilen 2,051 t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde, Problem Çözmeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin derse ilişkin tutumlarını artırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin elde edilen bu bulgular incelendiğinde İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “coğrafya ve dünyamız”

ünitesinde İki farklı öğretim modelinin uygulandığı deney ve kontrol grubu öğrencilerinin coğrafya ve dünyamız ünitesi testine ait başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farkın olması, bu gruba uygulanan probleme dayalı öğrenme yaklaşımından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu konuda daha önce yapılmış Statenfield ve Evans (1996), Ata 1998, Yeşilkayalı 1996, Breton (1999), Deveci 2002, Yılmaz 2002, Kan 2003, Baysal 2003, Altun 2004, araştırmalardan elde edilen sonuçlar bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Milne ve Mcconnell (2001) probleme dayalı öğrenme eğitimini sağlamada elde edilen materyalleri kullanmak için bir öğretim yöntemi konulu çalışmalarında bu yöntemdeki gelişmeler incelenmiş ve yapılan çalışma sonucunda PDÖ'nün özellikle öğrenenlerin kişisel öğrenme yetilerini geliştirmelerinin yanı sıra onların motivasyon derecelerini, mantıksal yürütme yeteneklerini ve başarı düzeylerini arttırdığı gözlenmiştir. Özellikle PDÖ'nün eğitimle günlük hayat arasındaki boşluğu dolduran bir köprü vazifesi olduğu gözlenmiştir.

Bunun yanı sıra Kaptan, Aslan ve Atmaca (2002) tarafından yapılan bir araştırmada problem çözüme yönteminin uygulandığı grup ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmacılar bu durumun uygulamanın bir buçuk saat gibi kısa bir zamanda yapılıyor olmasında kaynaklanabileceğini ve böylesine kapsamlı bir yöntemin erişime etkisinin daha uzun süreli araştırmalarla gözlenebileceği belirtmişlerdir.

Elde edilen veriler ışığında Kalaycı'nında (2001) belirttiği gibi Probleme dayalı öğrenme yaklaşımının gerekli koşulları sağlandığında ve her bir basamağı eksiksiz bir şekilde kullanıldığında bu yöntemin geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubundan üniteye toplam davranışları edinmede daha başarılı olacağı söylenebilir.

Bu yaklaşımda; problemlerle karşılaşma, araştırma, işbirliği yapma, yorumlama, verileri düzenleme gibi aşamalar olduğundan öğrenciler tıpkı bir bilim adamı gibi çalışırlar. Bu yaklaşım temelinde yapılan eğitim faaliyetlerinde, öğrenciler elde ettikleri bilgileri kullanarak problemlere çözüm üretmeye çalıştıkları için problem ile ilgili mevcut bilgilerini yeniden hatırlama, ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşma ve bunları yorumlama becerisini de kazanmaktadır. Bu yaklaşımda; öğrenme süreci geleneksel yaklaşıma göre daha zahmetli ve zaman alıcı olmasına rağmen kazancı geleneksel yaklaşımla karşılaştırılmayacak kadar çoktur (Şenocak ve Taşkesenligil, 2005)

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin elde edilen bu bulgular incelendiğinde İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi "coğrafya ve dünyamız" ünitesinde İki farklı öğretim modelinin uygulandığı deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumlarında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bu farklılığın deney grubuna uygulanan probleme dayalı öğrenme yaklaşımından kaynaklandığı söylenebilir.

Daha önce bu konuda araştırma yapan Deveci (2002), Altun (2004) Kaptan, Aslan ve Atmaca (2002) elde ettikleri sonuçlar bu araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Öneriler

- Probleme dayalı öğrenme sosyal bilgiler öğretiminde istenilen hedef ve davranışlara ulaşılabilmesi için bu dersin öğretiminde mutlaka uygulanması önerilmektedir.
- Probleme dayalı öğrenme sadece sosyal bilgiler dersi değil aynı zamanda diğer disiplinlerin öğretiminde de uygulanmalıdır.
- Probleme dayalı öğrenme sadece belli başlı ünite ve konularda değil bütün ünite ve konularda uygulanabilir.
- Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile ilgili öğrencilerin daha farklı özelliklerini ve becerilerini inceleyen daha farklı araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Altun, A. (2004). **Sosyal Bilgiler Dersinde Problem Çözme Yönteminin Öğrencilerin Erişi, Kalıcılık ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi**. Yayınlanmamış YL Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Ün., Sosyal Bilimler Enst..
- Ata, B. (1998). **Tarih Öğretimine Bilimsel problem Çözme Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Bir Model**. Yayınlanmamış YL Tezi. Ankara: Gazi Ün., Sosyal Bilimler Enst..
- Baysal, Z. N. (2003). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmen Tutumlarının Problem Çözmeye Dayalı Öğrenmeye Etkisi**. Yayınlanmamış DR Tezi. İstanbul: Marmara Ün., Eğitim Bilimleri Enst..
- Breton, G. (1999). **Some Empirical Evidence On The Superiority Of The Problem-Based Learning (PBL) Method**. Gaetan Breton. Accounting Education, Vol. 8, Issue, 1, Page: 1-12.
- Çiftçi, S. (2001). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Problem Çözmeye Dayalı Öğrenme Metodunun Uygulanmasına Yönelik Bir Değerlendirme**. Yayınlanmamış YL Tezi, Konya: Selçuk Ün., Sosyal Bilimler Enst..
- Deveci, H. (2002). **Sosyal Bilgiler Dersinde Problem Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi**. Eskişehir: T.C. Anadolu Ün. Yayınları: 1455 / Eğitim Fakültesi Yayınları: 87.
- Duffy, T. M. & Cunningham, D.J. (1996). **Constructivism: Implications For The Design and Delivery Of Instruction**, D.H. Jonassen, Handbook of Research for Educational Communications and Technology, New York: Simon and SchusterMacmillan, USA.
- Erden, M. (1996). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Alkım Yayınları.
- Kalaycı, N. (2001). **Sosyal Bilgilerde Problem Çözme ve Uygulamalar**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kan, Ç. (2003). **Problem Çözme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısına Etkisi, YL Tezi**, Ankara, Gazi Ün. Eğitim Bilimleri Enst., Ankara.

Kaptan F. & Korkmaz H. (2001) **Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı**”. Hacettepe Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi, Number. 20., Pages :191-192, Ankara.

Kaptan, F., Aslan, F & Atmaca, S. (2002). **Problem Çözme Yönteminin Kalıcılığa ve Öğrencilerin Erişi Düzeyine Etkisine Yönelik Deneysel bir Çalışma**.Web:

http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek5/b_kitabi/PDF/Fen/Poster/t49d.pdf.

Meydan, A. (2004). **Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi**. Yayınlanmamış DR Tezi, Konya: Selçuk Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Milne, M. & McConnell, P. (2001). **Problem-Based Learning: A Pedagogy For Using Case Material İn Accounting Education**, Accounting Education, Vol. 10 No:1, Page:61-82

Newman, M. (2004). **Problem Based Learning Higher Education Academy Imaginative Curriculum Guide: Problem Based Learning** .Web: http://www.heacademy.ac.uk/resources.asp?process=full_record§ion=generic&id=362.

Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2002). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Saban, A. (2000). **Öğrenme Öğretme Süreci**, Ankara: Nobel Yayınları.

Stattenfield, R., & Evans, R.. (1996). **Problem Based Learning For Traditional And Student Ability Level**. Studies in teaching 1996 Research Digest, Annual Research Forum Department of Education Wake Forest University, 71-75.

Şenocak, E. & Taşkesenligil, Y. (2005). **Probleme Dayalı Öğrenme Ve Fen Eğitiminde Uygulanabilirliği**, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi. Ekim, Cilt: 13, No:2. 359-366.

Torp, L. & Sage S. (1998) **Problems as Possibilities: Problem-Based Learning for K-12 Education**. Alexandria VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Yaman, S. (2003) **Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi**, Yayınlanmamış DR Tezi, Ankara: Gazi Ün., Sosyal Bilimler Enst..

Yeşilkayalı, E. (1996). **İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Problem Çözme Yönteminin Öğrencilerin Okul Başarıları ve Duyuşsal Özellikleri Üzerindeki Etkisi**. Yayınlanmamış YL Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Ün., Sosyal Bilimler Enst..

Yılmaz, Ö. (2002). **İlköğretim Beşinci Sınıflarda Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Problem Çözme Yöntemi**. Erzurum: Atatürk Ün., Sosyal Bilimler Enst.